

2. Zovnishnoekonomichna diialnist Zakarpatskoi oblasti. Statystychnyi zbirnyk [Foreign economic activity of the Transcarpathian region. Statistical Collection] (2017), The Main Department of Statistics in the Transcarpathian region. Uzhhorod, P.60

3. Hoblyk V.V. (2012), Ynostrannoe ynvestyrovanye kak faktor aktyvyzatsyy vneshneekonomycheskykh svyazei v transhranychnom rehyone: oput Ukraynu [Foreign investment as a factor in the activation of foreign economic relations in a transboundary region: the experience of Ukraine] Russian scientific journal “ Economics and Management”, St. Petersburg, №8 (82), pp. 6-10.

УДК: 338.432:330.322(477.87)

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ІНВЕСТУВАННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ

Дем'ян Я.Ю., Росола У.В.

MAIN DIRECTIONS OF INVESTING IN THE AGRICULTURAL SPHERE OF REGION

Demyan Yaroslava, Rosola Ulyana

В статті досліджено сучасний стан капітальних інвестицій в аграрну сферу Закарпатської області. Визначено, що інвестиції в цю сферу позитивно впливають на: оновлення та модернізацію матеріально-технічного забезпечення галузі, розширення виробництва, впровадження інновацій. Зазначено, що без притоку нового капіталу, аграрна сфера не в змозі позитивно розвиватись і забезпечувати сталий розвиток. Також наведено динаміку капітальних вкладень у сільське господарство регіону. Визначено, що позитивним напрямком є брендування сільськогосподарської продукції, яке в свою чергу пожвавить інвестиційний клімат Закарпатської області. Запропоновані основні напрями інвестування аграрної сфери Закарпатської області. Обґрунтовано, що пріоритетним напрямом вкладення інвестицій в аграрну сферу є вирощування плодовоягідних культур, садівництво, виноградарство.

Ключові слова: *інвестиції, інвестиційне забезпечення, аграрна сфера, сільське господарство*

The article investigates the current state of capital investments in the agricultural sphere of the Transcarpathian region. It has been determined that investments in this sphere have a positive effect on: updating and modernizing the material and technical support of the industry, expanding production, introducing innovations. It has been noted that without the inflow of new capital, the agricultural sphere is not able to develop positively and ensure sustainable development. Also, the dynamic of capital investments in the agricultural sphere of the region has been presented. The positive trend is the branding of agricultural products, which will revitalize the investment climate of the Transcarpathian region. The main directions of investments in the agricultural sphere have been proposed. It has been grounded that the priority direction of investing in the agricultural sphere is the cultivation of fruit and berry crops, gardening and viticulture.

Keywords: *investments, investment maintenance, agricultural sphere, agriculture*

Закарпатська область має чимало характерних рис, що відрізняє її від інших областей України, займає 2,1 % її території, і відноситься до малоземельних регіонів. Сільське населення становить 63%, що у свою чергу в два рази перевищує показник по Україні.

Більше 90% земельних угідь знаходяться у приватному секторі, в наслідок чого тут функціонують 1,5 тис. фермерських господарств більше 100 сільськогосподарських підприємств, майже 300 тис. приватних селянських домогосподарств. Регіон характеризується чітко вираженою просторовою вертикальною зональністю, включаючи низинну, передгірну та гірську природно-кліматичну зони, що значно ускладнює ведення сільського господарства та має свою специфіку.

Аграрне виробництво регіону та аграрна сфера відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку. Але вони характеризуються повільними тенденціями розвитку, обмеженими земельними ресурсами, значною мірою залежать від природно-кліматичних умов. Тому, інвестиційне забезпечення відіграє вирішальну роль у функціонуванні та розвитку аграрної сфери.

Сучасні економічні умови зумовлюють необхідність до певних структурних зрушень у галузях економіки, особливо тих, що розвиваються на певних інноваційних елементах. З врахуванням цих вимог, важливе значення має і формування ринку сільськогосподарської продукції [1, с. 46].

Багато вчених приділяли увагу дослідженню питання інвестиційного забезпечення аграрної сфери. На думку Ліпського Р.В., переважна частина аграрних підприємств не в змозі виготовляти якісну та конкурентоспроможну продукцію, що ставить на порядок денний переорієнтацію традиційного господарювання на вискоєфективне інноваційне [2, с. 156]. Ільків Л.А. [3, с. 87], Гончаренко О.В. [4, с. 159] звертають увагу, що саме інноваційний потенціал лежить в основі економічного потенціалу аграрних підприємств. Саме інновації є фундаментальною основою для розширення відтворення виробництва, для покращення матеріально-технічної складової виробництва, для вирішення соціально-економічних проблем. Але, враховуючи нестабільність процесу інвестування в аграрну сферу, це питання потребує додаткового дослідження. Метою нашого дослідження є визначення рівня капіталовкладень в аграрну сферу та визначення перспектив поживлення інвестиційної діяльності регіону.

Сучасна політика держави в аграрній сфері зосереджена на розвитку сільськогосподарського виробництва, а розвиток неможливий без інвестицій.

При розробці інвестиційної стратегії потрібно враховувати ряд показників зокрема: природно-кліматичні умови, соціально-економічні особливості, рівень підтримки з боку держави, які значною мірою впливають на конкурентоспроможність аграрної сфери та показники діяльності аграрних підприємств.

Інвестиції в аграрну сферу сприятимуть модернізації матеріально-технічної бази виробництва, підвищенню продуктивності праці, здійсненню соціально-економічних перетворень на селі, а також прискорять запровадження інновацій у виробництво аграрної продукції.

Щодо Закарпатської області, то станом на 01.01.2018 року з державного бюджету за програмою (КПКВ 2801030) «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» передбачено кошторисні призначення у сумі 600 тис. грн. Обсяг залучених пільгових кредитів у 2017 році у розвиток агропромислового комплексу становив 5,5 млн гривень, які спрямовувались на придбання пально-мастильних матеріалів, насіння, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, ветеринарних препаратів, енергоносіїв, кормів та інгредієнтів для виробництва комбікормів. У 2017 році конкурсною комісією з визначення переліку позичальників прийняті відповідні позитивні рішення по 3-х підприємствах та частково відшкодовано підприємствам області відсоткову ставку за залученими кредитами у сумі 224,4 тис. грн. Разом з тим в органах Державної казначейської служби в Закарпатській області зареєстровано кредиторську заборгованість за видатками 2012 року за програмою (КПКВ 2801180) «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі», згідно якої проводилось часткове відшкодування відсоткової ставки за кредитами, залученими сільгосптоваровиробниками у комерційних банках, у сумі 316,7 тис.

грн. На даний час кошторисні призначення не затверджено та кошти для погашення кредиторської заборгованості не надходили [5].

Здійснений аналіз динаміки капітальних інвестицій у сільське господарство за 2013-2017 рр. свідчить про незначне їх зростання (табл.1, рис.1). Найбільший їх спад спостерігається за 2014 рік, а саме на 22087 тис. грн. порівняно з 2013 роком. Можна відмітити позитивну динаміку капітальних інвестицій в наступні досліджувані роки порівняно з 2013 роком, зокрема: 2015 р. - на 17800 тис. грн, 2016 р. - 33076 тис. грн, 2017 р. - 31156 тис. грн.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції у сільське господарство Закарпатської області [6]

	2013		2014		2015		2016		січень-грудень 2017	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Усього, в тому числі (тис.грн):	2645793		2638670		3778415		4662988		5256509	
Сільське, лісове та рибне господарство	79622	3,01	57535	2,18	97422	2,58	112698	2,42	110778	2,11
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	58139	2,2	41196	1,56	65551	1,73	84139	1,8	84475	1,61

Спад інвестицій 2014 року можна обґрунтувати загальним погіршенням економічної ситуації в Україні, воєнними діями на Сході, недосконалістю законодавчої бази. Все це негативно впливає на інвестиційний клімат регіону, відбувається їх відтік як із внутрішніх, так із зовнішніх джерел, про що свідчать статистичні дані.

Рис.1. Динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство Закарпаття

За даними Міністерства аграрної політики, питома вага Закарпатської області у загальному обсязі освоєних інвестицій у сільському, лісовому та рибному господарстві становить 0,2 %, область посідає останнє, 25 місце у загальному відповідному рейтингу. Щодо рейтингу регіонів у виробництві сільськогосподарської продукції за перший квартал 2018 року (у постійних цінах 2010 року), то індекс сільськогосподарської продукції у відсотках до аналогічного періоду 2017 року становить 95,5%. А це, в свою чергу, - 21 місце у державному рейтингу. Рейтинг по виробництву сільськогосподарських культур показує, що Закарпаття має досить хороші результати по вирощуванню плодово-ягідних культур – 5 місце, натомість овочеві – 14 місце, картопля – 18 місце, соя – 19, зернові, зернобобові та соняшник – 24 місце. У рейтингу України за кількістю сільськогосподарської худоби Закарпатська область займає відповідні місця: ВРХ – 15, корови – 13, свині – 12, птиця – 22, і майже ідеальна ситуація в нашому регіоні з вирощування овець та кіз – 2 місце [7]. Незначне поступлення інвестицій в аграрну сферу призводить до падіння рейтингу Закарпатської області з виробництва сільськогосподарської продукції.

Загальновідомо, що агропромисловий комплекс відіграє надзвичайно важливу роль у соціально-економічному розвитку як регіону, так і держави в цілому. Саме ця сфера забезпечує продовольчу безпеку. За останні роки в регіоні досить активно впроваджуються державні програми у сфері вирощування плодово-ягідних культур, садівництва, виноградарства. Деяка сільськогосподарська продукція вже стає брендом для регіону. На нашу думку, першочерговим завданням для аграріїв області, є створення брендовості всієї аграрної продукції регіону, чому сприяє проведення щорічних фестивалів вина, бринзи. Один із шляхів досягнення цієї мети, є аграрні розписки, які являються одним із шляхів фінансування сільськогосподарських виробників, і виступають юридичними гарантіями для іноземних інвесторів-кредиторів.

Таким чином, основними напрямками інвестицій в розвиток аграрної сфери, на нашу думку, можуть бути:

- різні регіональні програми стимулювання залучення приватних інвестицій, що створить умови для ведення бізнесу та інвестування у всі компоненти аграрної сфери, а саме аграрне виробництво, аграрні послуги, людський капітал, аграрні ландшафти, сільські території, що, в свою чергу, забезпечить створення позитивного іміджу області та забезпечить прийняття участі у різних національних проектах;

- створення вільних економічних зон, територій пріоритетного розвитку, що дасть вагомий поштовх соціально-економічному розвитку регіону, запровадженню податкових пільгових режимів, надання преференцій при оформленні митних платежів, створення нових робочих місць, залучення нових технологій;

- придбання іноземними інвесторами акцій вітчизняних підприємств харчової промисловості, що дасть змогу провести реконструкцію та технологічне переоснащення підприємства; створення нової конкурентної, високотехнологічної продукції, що приведе до виходу на регіональні, міжнародні та світові продовольчі ринки, формування ефективної структури агропромислового комплексу країни; покращення умов праці;

- страхування інвестицій від некомерційних ризиків, що нададуть іноземним інвесторам гарантії щодо захисту їх майнових прав, та прав всіх суб'єктів інвестиційних процесів від небажаних подій та у найкоротші терміни.

Отже, інвестиційне забезпечення передбачає створення привабливих умов діяльності шляхом удосконалення законодавства, забезпечення прозорості у прийнятті рішень державною владою й органами місцевого самоврядування, дерегуляції підприємницької діяльності та інвестиційної активності, розвитку фінансового й інвестиційного ринків, поліпшення інформаційного забезпечення, розвитку наукової діяльності, удосконалення інвестиційної інфраструктури тощо [8, с. 178].

Інвестування у сільське господарство Закарпатської області є важливою умовою розвитку її господарської діяльності. Проведений аналіз свідчить, що аграрії відчують

значний дефіцит коштів і відсутність джерел фінансування, а це, в свою чергу, веде до неможливості оновлення та заміни виробничого обладнання. Враховуючи географічне розташування, Закарпаття є інвестиційно привабливим регіоном. Запропоновані заходи щодо інвестицій в аграрну сферу області зможуть стабілізувати ті негативні тенденції, що відбуваються зараз.

Поряд із пріоритетними напрямками залучення інвестицій в аграрну сферу національна та регіональна інвестиційна політика повинна бути спрямована на розвиток об'єктів соціальної інфраструктури: освіти, охорони здоров'я, культури, житлово-комунального господарства, транспорту і зв'язку. Всі ці заходи у кінцевому результаті забезпечать сталий економічний розвиток аграрної сфери та стануть подальшими напрямками наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Росола У. В. Сучасний стан ринку сільськогосподарської продукції / У. В. Росола // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка». – 2017. – №2. – С. 46-51.
2. Липський Р.В. Інноваційні стратегії управління ресурсокористуванням аграрних підприємств / Р.В. Липський // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2012. – Вип. 11. – С. 154–157.
3. Ільків Л.А. Інноваційний потенціал аграрного підприємства: сутність та стратегія використання / Л.А. Ільків // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 86–88.
4. Гончаренко О.В. Інноваційний діяльність аграрних підприємств: інституційні передумови та стратегічні імперативи / О.В. Гончаренко // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького. – 2012. – Т. 14, № 1 (1). – С. 157–161.
5. Інформація щодо фінансової забезпеченості аграрного сектору за 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://carpathia.gov.ua/storinka/informaciya-shchodo-finansovoyi-zabezpechenosti-agrarnogo-sektoru-za-2017-rik>
6. Головне управління статистики у Закарпатській області. Капітальні інвестиції за видами активів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/invest/2017/cap_invest_2010-2016.pdf
7. Міністерство аграрної політики України. Моніторинг стану АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - http://minagro.gov.ua/monitoring?tid_hierachy=1210
8. Дем'ян Я. Ю. Аграрна сфера Закарпаття: інвестиційне забезпечення сталого розвитку: монографія / Я.Ю. Дем'ян. – Мукачево: РВВ МДУ, 2017. – 202 с.

References

1. Rosola U.V. (2017), Suchasnyi stan rynku silskohospodarskoi produktsii [The current state of the agricultural market], *Scientific bulletin of Mukachevo State University. Series «Economics»*, №2, P. 46-51.
2. Lipsky R.V. (2012), Innovatsiini stratehii upravlinnia resursokorystuvanniam ahrarnykh pidpriemstv [Innovative strategies for management of resource use of agrarian enterprises], *Bulletin of the Sumy National Agrarian University. Series: Economics and Management*. Vol. 11, P. 154–157.
3. Ilkiv L.A. (2013), Innovatsiinyi potentsial ahrarnoho pidpriemstva: sutnist ta stratehiia vykorystannia [Innovative potential of agrarian enterprise: essence and strategy of use], *Innovative economy*, № 8, P. 86–88.
4. Goncharenko O.V. (2012), Innovatsiinyi diialnist ahrarnykh pidpriemstv: instytutsiini peredumovy ta stratehichni imperatyvy [Innovative activity of agrarian enterprises: institutional preconditions and strategic imperatives], *Scientific herald of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after Gzhytsky*, T. 14, № 1 (1), P. 157–161.

5. Informatsiia shchodo finansovoi zabezpechenosti ahrarnoho sektoru za 2017 rik [Information on the financial security of the agrarian sector for 2017] [Electronic resource]. – Access mode: <https://carpathia.gov.ua/storinka/informaciya-shchodo-finansovoyi-zabezpechenosti-ahrarnogo-sektoru-za-2017-rik> [Accessed 19 april 2018]

6. Holovne upravlinnia statystryky u Zakarpatskii oblasti. Kapitalni investytsii za vydamy aktyviv [The main department of statistics in the Transcarpathian region. Capital investment by type of assets] [Electronic resource]. – Access mode: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/invest/2017/cap_invest_2010-2016.pdf [accessed 19 april 2018]

7. Ministerstvo ahrarnoi polityky Ukrainy. Monitorynh stanu APK [Ministry of Agrarian Policy of Ukraine. Monitoring of the state of agrarian and industrial complex] [Electronic resource]. – Access mode: http://minagro.gov.ua/monitoring?tid_hierachy=1210 [Accessed 19 april 2018]

8. Demyan Y. Yu. (2017), Ahrarna sfera Zakarpattia: investytsiine zabezpechennia staloho rozvytku: monohrafiia [Agrarian sphere of Transcarpathia: investment support of sustainable development: monograph], Mukachevo RVV MSU, 202 p.

УДК 005:001.895

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Зозуляк М. М.

EVALUATION OF INNOVATIVE ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Zozuliak Marta

Основною формою реалізації досягнень науково - технічного прогресу та прискорення відтворювальних процесів є інновації. В сучасних умовах розвитку та функціонування підприємств головним ресурсом є знання та інформаційно - інтелектуальні технології, що допомагають вирішувати проблему обмеженості природних ресурсів. Тому оцінка інноваційної політики підприємства посідає провідне місце в характеристиці його діяльності, визначенні показників ефективності роботи підприємства та розробці механізмів стимулювання інноваційної активності підприємства.

Мета статті – здійснити оцінку інноваційної діяльності промислових підприємств за допомогою системи відповідних показників на прикладі інноваційної активності Закарпатської області.

Аналіз наукових досліджень та статистичної інформації щодо інноваційної діяльності свідчить, що дослідження проводяться переважно у сфері промисловості та великого підприємництва. Поясненням такої тенденції є домінуюча роль великих промислових підприємств у впровадженні інновацій за рахунок багатьох факторів, зокрема: більшого рівня матеріальних, організаційних, технічних та фінансових ресурсів; наявність та можливість використання великих потужностей; а також підтримка з боку держави.

У статті розглянуто сутність інноваційної діяльності промислового підприємства. Досліджено поняття інноваційної продукції. Визначено підходи до аналізу інноваційної діяльності підприємства та наведено систему показників для аналізу інноваційної діяльності. Здійснено огляд інноваційної активності підприємств Закарпатської області.

Ключові слова: *інновації, інноваційна діяльність, інноваційна продукція, аналіз інноваційної активності.*

The basic form of the realization of scientific, technological progress and accelerate reproduction processes is innovation. In modern conditions of development and functioning of